

Ο οδηγός του εκπαιδευτικού για την Ασφάλεια των μαθητών του στο Διαδίκτυο

Οι περισσότεροι μαθητές είναι εξοικειωμένοι και συνάμα ενεργοί χρήστες της κινητής τηλεφωνίας. Αν και το κινητό διευκολύνει το διαμοιρασμό και την ανταλλαγή πληροφοριών, μπορεί να αποτελέσει ένα κακόβουλο εργαλείο, εφόσον δεν χρησιμοποιηθεί σωστά. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές χρησιμοποιούν τα έξυπνα κινητά τους (ή και «κουτά» ενίοτε) για να μοιράζονται πράγματα που ποτέ δεν θα έκαναν υπό κανονικές συνθήκες: από ακατάλληλα σχόλια ως το sexting, τα οποία όλα αυτά μαζί συνιστούν ένα επικίνδυνο ναρκοπέδιο.

Κατά συνέπεια, ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην τήρηση της ασφάλειας των μαθητών του στο διαδίκτυο; Οι εκπαιδευτικοί στα σχολεία, μέσω του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου, μπορούν να μπλοκάρουν ιστοσελίδες στους υπολογιστές των εργαστηρίων, αλλά όταν πρόκειται για το προσωπικό τηλέφωνο ενός μαθητή ... αυτό αποτελεί μια δύσκολη περίπτωση.

Έτσι, αντί να βλέπουν το πρόβλημα ως κάτι που πρέπει να μπλοκαριστεί, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δουν τον «υπερδιαμοιρασμό» (over-sharing) πληροφοριών από τους μαθητές, ως κάτι που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Το πρώτο βήμα είναι να προσδιοριστούν πρωτίστως τα όρια και τα οποία θα πρέπει να καθοριστούν σαφέστατα.

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΟΡΙΩΝ

Το να γνωρίζουμε το πότε και που θα τραβήξουμε τη γραμμή σύμφωνα με τα προσωπικά μας επίπεδα άνεσης και ηθικής, αποτελεί έναν διαρκή αγώνα για τα ανθρώπους, ειδικά τους εφήβους. Η πίεση που ασκείται είναι συχνά ο στρεσογόνος παράγοντας που επηρεάζει τους εφήβους να υπερβούν τα όριά τους και να προβούν σε στενάχωρη συμπεριφορά. Ως εκπαιδευτικοί, πρέπει να δώσουμε στους μαθητές τα πνευματικά και συναισθηματικά εφόδια για να πάρουν τις σωστές αποφάσεις.

Τι μπορούν λοιπόν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί;

- Βοηθήστε τους μαθητές να καθορίσουν τα προσωπικά τους όρια. Καθοδηγήστε τους μαθητές σας μέσα από

υποθετικές καταστάσεις και ζητήστε τους να προσδιορίσουν τα όριά τους, καθώς και τα επίπεδα αντοχής τους. Δεν μπορούν να υπερασπιστούν τα όριά τους αν δεν γνωρίζουν που αυτά βρίσκονται. Για παράδειγμα, «Ένας μαθητής σας ζητά να του στείλετε με μήνυμα μια ανάρμοστη φωτογραφία του εαυτού σας. Ποια είναι τα όρια σας;». Κάποια ενδοσκόπηση τώρα μπορεί να σώσει από πολύ πόνο και άγχος εκ των υστέρων.

- Φέρτε τα προσωπικά όρια σε δημόσιο προσκήνιο. Βάλτε τους μαθητές να μιλήσουν ανοιχτά στους φίλους τους για τα όριά τους πριν υπάρξει η στιγμή για να τα δοκιμάσετε. Διδάξτε στους μαθητές ότι οι αληθινοί φίλοι θα σέβονται πάντα τα όριά τους.
- Είναι φυσιολογικό να μοιράζονται τις ανησυχίες τους. Αφήστε τους μαθητές να ξέρουν ότι εάν ανησυχούν για την υγεία και την ασφάλεια ενός φίλου τους, θα πρέπει να μιλήσουν με έναν ενήλικο πρόσωπο εμπιστοσύνης.
- Ζητήστε από τους μαθητές να δεσμευτούν σε ένα άτυπο συμβόλαιο για την τάξη. Κάντε την τάξη μια ζώνη όπου μπορούν να συσχετίζουν αυτό που τους κάνει να νιώθουν άβολα χωρίς κανείς να γελά ή να λείπει μνησικακίες εναντίον τους. Στη συνέχεια, να ζητήσετε από τους μαθητές σας να μιλήσουν σχετικά με τις στιγμές χρονικά που έχουν αισθανθεί πίεση και άβολα.

Όταν μιλάτε στους μαθητές σας σχετικά με τα όρια, πλαισιώστε τη συζήτηση ως δεξιότητα ζωής. Μην το κάνετε αυτό για τα ναρκωτικά, ακατάλληλη χρήση του διαδικτύου, κλπ. Είναι ένα πολύ ευρύτερο ζήτημα δεμένο με την έμφυτη αυτοπεποίθηση.

Τώρα που έχουμε καθορίσει τα όρια, ας προχωρήσουμε σε συγκεκριμένες στρατηγικές για να βοηθήσουμε τα παιδιά να ασχοληθούν με ορισμένα κοινά θέματα του Διαδικτύου.

SEXTING

Η συντριπτική πλειοψηφία των εφήβων που διαθέτουν κινητά τηλέφωνα και η ηλικία κατά την οποία αποκτούν τηλέφωνα αφορά όλο και νεότερους. Αυτή η τεράστια ανάπτυξη έχει στο επίκεντρο την επιλογή γραπτών μηνυμάτων ως μορφή επικοινωνίας για τους εφήβους. Συνδυάστε αυτό με την επέκταση της χρήσης και την εφηβική ορμονική ανάπτυξη, κι έτσι μια τέλεια καταιγίδα η οποία ονομάζεται **sexting** αναδύεται.

Τι είναι το φαινόμενο sexting; Αυτός είναι ένας ανεπίσημος όρος

για την αποστολή γυμνών ή σχεδόν γυμνών εικόνων μέσω γραπτών μηνυμάτων. Είναι μια παράνομη δραστηριότητα όταν πρόκειται για παιδιά κάτω των δεκαοκτώ ετών. Ωστόσο, αυτή η αξιόποινη πράξη υποβαθμίζεται έστω αν κάποιοι έφηβοι συνήθως πιάνονται.

Οι στατιστικές στην Αμερική δείχνουν ότι ένας στα έξι εφήβους έχουν λάβει μήνυμα sext και 4% έχουν στείλει οι ίδιοι τα μηνύματα. Θεωρείται ότι ο αριθμός είναι αρκετά μεγαλύτερος, δεδομένου ότι οι έφηβοι δεν είναι πρόθυμοι να απαντήσουν σε αυτή την ερώτηση με ειλικρίνεια. Πιο ανησυχητικό είναι ότι η πλειοψηφία των μαθητών θεωρούν ότι το sexting "δεν είναι μεγάλη υπόθεση".

Γιατί οι έφηβοι να στείλουν όμως ακατάλληλες φωτογραφίες του εαυτού τους; Τρία σενάρια είναι χαρακτηριστικά:

- Οι νεότεροι έφηβοι έχουν την τάση να στέλνουν μηνύματα sext αντί της πραγματικής φυσικής επαφής. Αυτό μπορεί να συμβεί, ακόμα και στο γυμνάσιο.
- Κάποιοι μαθητές επιλέγουν να στείλουν αυτά τα μηνύματα για να ελέγξουν την κατάσταση πριν την έναρξη μιας πιο σοβαρής σχέσης.
- Τέλος, κάποιοι μαθητές επιλέγουν να συμμετάσχουν σε αυτή τη συμπεριφορά ως μέρος της ρομαντικής αλληλεπίδρασης.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί;

- **Να γνωρίζετε ότι το sexting είναι διαδεδομένο στα Γυμνάσια και στα Λύκεια.** Να είστε προσεκτικοί όσον αφορά στις συζητήσεις μαθητών που θα μπορούσαν να αναφέρουν ακατάλληλα κείμενα και να είστε προετοιμασμένοι. Ζητήστε από τον Διευθυντή σας ποια είναι η πολιτική του σχολείου (εφόσον υπάρχει), αν μάθετε για μια sexting κατάσταση.
- **Να προειδοποιείτε τους μαθητές σας για ακούσιο ακροατήριο.** Όταν ρωτούνται οι μαθητές για το sexting, μιλούν για ένα σενάριο που συμβαίνει ξανά και ξανά. Ένας μαθητής πείθεται για να στείλει μια ακατάλληλη εικόνα του εαυτού του / της σε ένα αγόρι / κοπέλα. Έχουν έναν καυγά ή χωρισμό και γίνεται αποστολή της εικόνας σε όλους στο σχολείο. Αυτό είναι απολύτως καταστροφικό για έναν έφηβο και οι μαθητές σας είναι πολύ πιθανό να γνωρίζουν κάποιον που του έχει συμβεί κάτι παρόμοιο. Πείτε στους μαθητές σας, «Αν πρόκειται να στείλετε μια ανάρμοστη φωτογραφία σας, είναι σαν να τη στέλνετε σε ολόκληρο το σχολείο.»
- **Διδάξτε στους μαθητές πως τα μηνύματα λειτουργούν.** Είτε το πιστεύετε είτε όχι, αρκετοί πιστεύουν ότι τα κείμενα πετάνε μαγικά μέσω του αέρα από τηλέφωνο σε τηλέφωνο. Δεν πετάνε όμως! Οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν ότι τα μηνύματα περνούν από ένα υπολογιστικό σύστημα, όπου όλες οι πληροφορίες αποθηκεύονται μόνιμα. Μπορείτε να το αποδείξετε με ένα φωτοαντιγραφικό (ή προσποιούμενοι ότι ένα κουτί είναι ένα μηχάνημα αντιγράφων). Έχετε ένα μαθητή από τη μία και έναν άλλο μαθητή, από την άλλη. Δώστε τους χαρτί και στυλό. Πείτε τους να γράψουν ένα μήνυμα στο χαρτί για το άλλο πρόσωπο. Αφού γράψουν το μήνυμα, πρέπει να το δώσουν σε εσάς πρώτα. Μπορείτε να το αντιγράψετε (ή προσποιούμενοι ότι το αντιγράψετε ... απλά βεβαιωθείτε ότι έχετε κρατήσει ένα κομμάτι χαρτί για την ύπαρξη κάθε μηνύματος) και να το παραδώσετε ιδιοχειρως στον άλλο μαθητή. Λέτε, "Ευχαριστώ, θα αντιγράψουμε ακριβώς αυτό το μήνυμα, θα το κρατήσουμε για πάντα και θα το παραδώσουμε και στον παραλήπτη." Στη συνέχεια, ζητήστε από τους μαθητές σας να "διαγράψουν" ένα μήνυμα με το να ρίξουν το χαρτί μακριά. Έχετε αποδείξει ότι στην κατοχή σας υπάρχουν ακόμη τα μόνιμα αντίτυπα!

Υπάρχουν εφαρμογές κινητών τηλεφώνων που επιτρέπουν στους συνδρομητές να στείλουν κείμενο εκτός του κανονικού δικτύου κινητής τηλεφωνίας SMS, επομένως εξοικονομούν έξοδα γραπτών μηνυμάτων. Η ιδέα είναι η ίδια, δηλ. εκτός του ότι είναι δυνατή η αντιγραφή και αποθήκευση των δεδομένων σας στους διακομιστές της εταιρείας κινητής τηλεφωνίας, αυτά αποθηκεύονται και στην εταιρεία του διακομιστή της εφαρμογής.

- **Διδάξτε στους μαθητές για την προσβασιμότητα και τη μονιμότητα της εικόνας.** Οι άνθρωποι πραγματικά δεν θέλουν να ακούσουν αυτό: ό, τι κάνουμε ψηφιακά αποθηκεύεται για πάντα σε μια βάση δεδομένων και είναι πολύ πιθανό να υπάρχουν εφεδρικά αντίγραφα σε διάφορες τοποθεσίες σε όλο τον κόσμο. Οι μαθητές θεωρούν ότι αυτό είναι βαρετό μέχρι να τους εξηγήσουμε ότι πραγματικοί άνθρωποι διαχειρίζονται αυτές τις βάσεις δεδομένων και τις πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων και των εικόνων, οι οποίες

επίσης μπορούν να προσπελαστούν. Έτσι, η εικόνα που αποστέλλεται στον άλλο μαθητή είναι πολύ πιθανόν να τη βλέπει ένας διαχειριστής της βάσης δεδομένων σε κάποιο άλλο μέρος του κόσμου.

- **Μιλήστε με τους μαθητές για τους νόμους** (π.χ. Π.Δ. 283/1985 του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα). Οι μαθητές συχνά σοκάρονται όταν ανακαλύπτουν ότι μπορούν να επισημανθούν οι δράστες σεξουαλικών αδικημάτων με την αποστολή ανάρμοστης φωτογραφίας του εαυτού τους. Επίσης, η Υπηρεσία Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, ως φορέας επιβολής του νόμου, μπορεί να κλητεύσει τα δεδομένα και να αποκτήσει πρόσβαση σε όλα τα κείμενα και τις εικόνες ενός δράστη.
- **Συζητήστε εναλλακτικές λύσεις με τους μαθητές σας.** Κάντε συζητήσεις και παιχνίδια ρόλων με τους μαθητές σχετικά με το τι να πουν όταν τους ζητείται μια ανάρμοστη φωτογραφία τους. Έχοντας μια σταθερά έτοιμη απάντηση όπως, "Έχω πολύ μεγάλο σεβασμό για τον εαυτό μου για να το κάνω αυτό και αν έχετε σεβασμό για μένα, δεν θα το ζητήσετε και πάλι," μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας για να μην πιέζονται σε μία ανάλογη κατάσταση.
- **Να ενθαρρύνετε τους γονείς να είναι προληπτικοί.** Οι γονείς νιώθουν συνήθως πολύ άβολα με το θέμα sexting και επιθυμούν να το παραβλέπουν. Μιλήστε με τους γονείς σε σχολικές εκδηλώσεις και να τους ενθαρρύνετε να πουν στα παιδιά τους ότι αυτό το είδος συμπεριφοράς δεν είναι αποδεκτό. Σίγουρα, κάποιοι μαθητές θα αγνοούν τους γονείς τους ή ακόμη και να εναντιώνονται, ωστόσο, πολλοί έχουν ανάγκη για κανόνες εντός οικογενειακού πλαισίου. Στατιστικά στοιχεία για έφηβους δείχνουν ότι όταν τους έχει ειπωθεί κατ' επανάληψη, από τους γονείς τους, ότι τα ναρκωτικά είναι άωφελα, η χρήση ναρκωτικών κατέχει ένα πολύ χαμηλό ποσοστό. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και για το sexting.
- **Αναπτύξτε ένα σχολείο ανοικτό στην εκστρατεία ευαισθητοποίησης του κοινού.** Για παράδειγμα, δημιουργήστε μια εκστρατεία «Αν δεν θα το στέλνατε στη γιαγιά, να μην το στείλετε πουθενά». Εμπλέξτε τον συνάδελφο Πληροφορικής ή Αισθητικής Αγωγής για να δημιουργήσουν σχετικές αφίσες. Δημιουργήστε μία εικόνα αφίσας με μία πολύ σοκαρισμένη γιαγιά να κοιτάζει το τηλέφωνό της!

ΑΚΑΤΆΛΛΗΛΟ ΥΛΙΚΌ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Όλοι γνωρίζουμε ότι ατυχώς το ακατάλληλο περιεχόμενο είναι διαδεδομένο στο Διαδίκτυο. Ως καθηγητές σε τεχνολογικά πλούσια μαθησιακά περιβάλλοντα, οι εμφανίσεις αυτού του είδους περιεχομένου είναι πιθανό να εμφανιστούν ακόμη και με φιλτράρισμα. Αυτό μπορεί να είναι τυχαίο ή σκόπιμο, αλλά ο σωστός σχεδιασμός μπορεί να σας βοηθήσει να είστε έτοιμοι να χειριστείτε την κατάσταση.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί;

- **Να ενθαρρύνετε την ενδεδειγμένη χρήση.** Είναι εύκολο να επικεντρώνεστε στις αρνητικές πτυχές της χρήσης του Διαδικτύου, αλλά θα έχετε καλύτερα αποτελέσματα αν επικεντρωθείτε στα θετικά με την ενθάρρυνση της κατάλληλης χρήσης. Εάν καταστήσετε σαφές στους μαθητές σας τι είναι και δεν είναι αποδεκτό, όλοι θα είναι στην ίδια ψηφιακή σελίδα.

- **Να διδάξετε στους μαθητές τι να κάνουν, αν κατά λάθος πλοηγηθούν σε ακατάλληλο περιεχόμενο.** Το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο έχει φίλτρα για την προστασία των μαθητών από το ακατάλληλο περιεχόμενο. Ωστόσο, αυτά τα φίλτρα δεν είναι 100% αποτελεσματικά. Διδάξτε τους μαθητές αν έχουν πρόσβαση κατά λάθος σε κάτι ανάρμοστο, να κλείσουν τον υπολογιστή τους και να το πουν στον καθηγητή τους. Ως καθηγητές, μην αντιδράτε υπερβολικά. Εξηγήστε ότι είναι λυπηρό το γεγονός ότι αυτός ο τύπος περιεχομένου υπάρχει και να προχωρήσετε.
- **Να είστε ενήμεροι για τις διαδικασίες του σχολείου σε περίπτωση σκόπιμης πρόσβασης σε ακατάλληλο περιεχόμενο.** Βεβαιωθείτε ότι εσείς και οι μαθητές σας γνωρίζουν τις πολιτικές αποδεκτής χρήσης (πολύ σύντομα κοντά σας) και τις συνέπειες για την απαράδεκτη συμπεριφορά. Εάν ένας μαθητής επιλέγει να αγνοεί αυτές τις πολιτικές πρόσβασης σε ακατάλληλο περιεχόμενο, μην αντιδράτε έντονα και να είστε έτοιμοι να εφαρμόσετε την πολιτική επακριβώς.
- **Ενημερώστε τους μαθητές πως τα δεδομένα αποθηκεύονται, όταν σερφάρετε στο διαδίκτυο.** Πολλοί μαθητές πιστεύουν ότι το ιστορικό αναζήτησης αποθηκεύεται μόνο στον υπολογιστή που χρησιμοποιούν. Εάν διαγράψετε το ιστορικό περιήγησης, οι πληροφορίες θα έχουν φύγει. Στην πραγματικότητα, ό, τι κάνουμε στο διαδίκτυο, κάθε αναζήτηση, κάθε εικόνα που βλέπουμε, παρακολουθείται και αποθηκεύεται για πάντα σε διακομιστές ανά τον κόσμο. Δεν μπορεί ποτέ να διαγραφεί και θα μπορούσε να υπάρχει πάντα πρόσβαση. Οι μαθητές δεν χρειάζεται να φοβούνται για το γεγονός αυτό, ωστόσο, θα πρέπει να το γνωρίζουν.
- **Βάλτε τους γονείς στο παιχνίδι.** Η υπεύθυνη χρήση του διαδικτύου δεν είναι μόνο για το σχολικό ωράριο και τις καθημερινές. Οι γονείς και οι κηδεμόνες πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη για να μιλάνε για αυτές τις προκλήσεις επίσης, στο σπίτι. Επικοινωνήστε με τους γονείς σε εκδηλώσεις και μέσα από τα ενημερωτικά δελτία του σχολείου. Ενθαρρύνετε τους να θέτουν σαφείς προσδοκίες για την κατάλληλη χρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά τους. Οι γονείς έχουν δαπανήσει πολλή ενέργεια στη διδασκαλία των παιδιών τους για να «κάνουν το σωστό» για να είναι ειλικρινή, με σεβασμό και ευγενικά. Ενθαρρύνετε τους γονείς να επεκτείνουν αυτές τις αξίες των παιδιών τους και στον ψηφιακό κόσμο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι αφενός το sexting (Σκύλλα), αφετέρου το ακατάλληλο περιεχόμενο στο Διαδίκτυο (Χάρυβδη) είναι δυσάρεστα θέματα, τόσο για εμάς όσο και για τους μαθητές μας. Εντούτοις, η ανάπτυξη ενός σχεδίου για την αντιμετώπιση αυτών των ψηφιακών Συμπληγάδων θα παρέχει τα κατάλληλα εφόδια και εργαλεία στους μαθητές για να περιηγηθούν σε αυτά τα δύσκολα θέματα.

Επιμέλεια υλικού και προσαρμογή στα ελληνικά
 Για την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο <http://internet-safety.sch.gr>
 Εικόνες και πρωτότυπο κείμενο:
[The Teacher's Guide To Keeping Students Safe Online](#)